

17. Trump's Full Speech at D.C. Rally on Jan. 6. URL: <https://www.wsj.com/video/trump-full-speech-at-dc-rally-on-jan-6/E4E7BBBBF-23B1-4401-ADCE-7D4432D07030.html> (дата звернення: 26.10.2021).
18. Trump's State of the Union address, Nancy Pelosi was seen ripping up a copy of the President's speech. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Ty92wz0K-CM&t=22s> (дата звернення: 26.10.2021).
19. With 'kung flu,' Trump sparks backlash over racist language – and a rallying cry for supporters. URL: https://www.washingtonpost.com/politics/with-kung-flu-trump-sparks-backlash-over-racist-language--and-a-rallying-cry-for-supporters/2020/06/24/485d151e-b620-11ea-aca5-ebb63d27e1ff_story.html (дата звернення: 27.10.2021).

УДК 811.111'42'37'23

DOI <https://doi.org/10.32782/2617-3921.2021.20.192-205>

Ірина Шуляк,
кандидат філологічних наук,
викладач кафедри англійської філології
та методики навчання англійської мови,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
<http://orcid.org/0000-0002-2908-9040>
м. Тернопіль, Україна

**Непрямий мовленнєвий акт як засіб маніпуляції
в контексті технології рефреймінгу
(на матеріалі англомовного художнього дискурсу)**

**Indirect speech act as manipulative means in the context
of reframing technology (based on English literary discourse)**

***Анотація.** Наукова розвідка має на меті встановити контекстуальну залежність непрямого мовленнєвого акту в ракурсі технології рефреймінгу в англомовному художньому дискурсі, щоб з'ясувати маніпулятивний характер непрямого висловлення. Обґрунтовано, що непрямий мовленнєвий акт є висловленням із двома іллокутивними силами, в якому одна іллокутивна сила, що співвідноситься з буквальним змістом висловлення, протистить іншій, що актуалізується в певному контексті комунікації і зумовлює реалізацію комунікативної інтенції мовця. Комунікативно-прагматичний вектор дослідження вказує на такі характерні риси непрямого мовленнєвого акту, як інференційність і контекстуальність, які визначають закономірності його реалізації й інтерпретації. Непрямий мовленнєвий акт про-*

аналізовано в мікро- та макроконтекстах, що свідчить про те, що обсяг контексту зумовлює хід інтерпретації непрямого висловлення й реалізацію комунікативної інтенції мовця. Тип контексту, а саме лінгвальний і ситуаційний контексти, є медіатором у процесі розуміння непрямого висловлення. З позицій теорії рефреймінгу виявлено вплив контексту комунікативної ситуації на кількість і тип іллокутивних сил непрямого мовленнєвого акту. Рефреймінг контексту демонструє набуття непрямым висловленням нових іллокутивних конотацій у новому текстуальному просторі, що дає змогу стверджувати, що характер іллокутивної сили та її перлокутивний ефект непрямого висловлення стає очевидним лише в лінгвальному та ситуаційному просторі комунікативної ситуації. Рефреймінг змісту дає змогу проінтерпретувати висловлення по-іншому в одному й тому ж контексті, вказуючи на прагматичну двозначність непрямого мовленнєвого акту. З'ясовано, що методика рефреймінгу дає змогу трактувати непрямий мовленнєвий акт як ефективний засіб мовленнєвої маніпуляції, спрямований на спонукання співрозмовника до визначених мовцем дій.

Ключові слова: непрямий мовленнєвий акт, іллокутивна сила, контекст, рефреймінг контексту, рефреймінг змісту, мовленнєва маніпуляція.

Summary. The article presents the study of an indirect speech act from the point of reframing methodology to reveal the manipulative character of indirect utterances in English literary discourse. This paper proposes an inquiry into the communicative-pragmatic specifics of indirect speech acts in English literary communication. To describe and reveal the manipulative character of indirect speech acts in English literary discourse, a descriptive method was used, which yields a set of procedures for classification and interpretation of the indirect utterance. Indirect speech act is a contextually dependent utterance that requires the usage of methods of distributive, interpretive and contextual analysis in the process of its study. These methods make it possible to explain and detect the nature and strength of illocutionary purpose of indirect speech acts and the binary functions they perform in English literary dialogues. Indirect speech act is generally recognized via conversational implicature, but the article follows the thought of existing an additional illocutionary force in an indirect utterance. An additional illocutionary force extends the indirect speech act's meaning and functions to actualize the speaker's communicative intention in verbal interaction. The article aims to give an account of the mechanism of indirect speech acts interpretation due to the context and meaning reframing methodology. It is found out that an indirect speech act is a context dependent inferential act. Micro- and macrocontext are essential for relevant interpretation of an indirect speech act. Lingual and extralingual factors, such as interpersonal relationships between speakers, their status and intentions, type of communicative situations demonstrate a principal role in an indirect speech act comprehension. It has been investigated the correlation of indirect utterance with a context by means of reframing. Context/meaning reframing is considered as a tool for looking at a situation or an utterance from a different perspective, thereby changing the meaning of that communicative situation or an utterance. Changing the meaning of a situation or an utterance will influence the type and character of the illocutionary force of an utterance as well as speakers' communicative intention

in verbal interaction. Reframing methodology allows using indirect speech acts as the efficient means of speech manipulation.

Key words: *indirect speech act, illocutionary force, context, context reframing, meaning reframing, speech manipulation.*

Вступ. Будь-який комунікативний процес відбувається за допомогою ретельно відібраних релевантних засобів, одним з яких є непрямий мовленнєвий акт. Поняття непрямого мовленнєвого акту (далі – НМА) є об'єктом дослідження теорії мовленнєвих актів [2; 11; 22]. Непряме висловлення активно трактується у практиці мовознавчих студій із позицій принципів кооперації П. Грайса як порушення максими якості [13], принципу релевантності [7; 8], як стратегія і тактика, які сприяють налагодженню вербальної інтеракції [9], а також у контексті принципу ввічливості як максима етикетності [9; 14; 16]. Проте неабиякий інструментальний ресурс у розширенні комунікативно-прагматичного потенціалу НМА як ефективного засобу мовленнєвої маніпуляції для реалізації впливу на співрозмовника напрацьовано в новітньому підході нейролінгвістичного програмування. Зокрема, базова методика рефреймінгу є ефективною в процесі контекстуальної та змістової інтерпретації висловлення. Досі відсутні наукові праці з аналізу екстралінгвальних факторів, які впливають на процеси реалізації й розуміння НМА в англomовному діалогічному мовленні в контексті технології рефреймінгу як тригера (механізму), який зумовлює формування відповідного (специфічного) процесу інтерпретації НМА та актуалізацію його комунікативної інтенції.

Актуальність роботи зумовлена необхідністю дослідження релевантних засобів комунікації, які в непрямий спосіб впливають на свідомість і поведінку співрозмовників. Мета наукової розвідки полягає у встановленні контекстуальної залежності НМА в ракурсі технології рефреймінгу в англomовному художньому дискурсі, щоб з'ясувати маніпулятивний характер непрямого висловлення. Для реалізації мети поставлено такі завдання: критично узагальнити визначення НМА в сучасній лінгвістиці; обґрунтувати в науковій розвідці НМА як засіб мовленнєвої маніпуляції; проаналізувати НМА в різних видах контексту; розкрити основні положення технології рефреймінгу та визначити специфіку зумовленості інференційного процесу інтерпретації НМА екстралінгвальними факторами комунікації.

Методологія та методи дослідження. Для реалізації мети дослідження застосовано описовий метод, який передбачає сукупність процедур інвентаризації, класифікації та інтерпретації об'єкта дослідження. Непрямий мовленнєвий акт є контекстуально

залежним висловленням, що вимагає застосування методик дистрибутивного, інтерпретаційного та контекстуального аналізу у процесі його дослідження для визначення характеру й сили іллокутивної мети непрямого висловлення. Лінгвальний і ситуативний контексти є медіаторами в процесі розуміння НМА. Застосування технології рефреймінгу покликане помістити НМА в новий фрейм (рамку – контекст) для реалізації його непрямого змісту, що дозволяє представити іллокутивну силу непрямого висловлення, виражену мовцем опосередковано в мікро- й макроконтексті художнього дискурсу. Адже залежно від того, що потрапляє в рамку, змінюється інформація про його зміст і сприйняття того, що воно виражає (Шуляк, 2018). Описано й обґрунтовано поняття непрямого мовленнєвого акту як засобу мовленнєвої маніпуляції в комунікації.

Об'єктом дослідження є непрямі мовленнєві акти, представлені в текстах англійської художньої прози. Предмет дослідження – непрямі мовленнєві акти як засіб маніпуляції в контексті технології рефреймінгу та їхні комунікативно-прагматичні особливості в текстах англійської художньої прози.

Матеріалом дослідження слугували 557 непрямих мовленнєвих актів комунікантів, зафіксованих методом суцільної вибірки в текстах англійської художньої прози австралійського письменника, Нобелівського лауреата Патріка Вайта, які були написані в період 1975–2002 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття НМА введено в термінологію лінгвістичної прагматики Дж. Серлем, який трактував його як мовленнєву дію, в якій один іллокутивний акт здійснюється опосередковано, шляхом здійснення іншого [22]. Дж. Юль слідом за Дж. Серлем підкреслює: «НМА – це висловлення, які пов'язані з індиректним вираженням їхнього іллокутивного смислу, а їх комунікативна мета, яку слід домислити, варіюється відповідно до сформованої комунікативної ситуації» [25, с. 344]. Н. Ройтенбек вважає, що у НМА функціонує первинне (primary) і вторинне (secondary) іллокутивне значення. Первинне відноситься до вираженого прямо, а вторинне – до буквального значення [20; 21]. Дж. Мейбауер наголошує на додатковій іллокутивній силі непрямого висловлення, яка актуалізується в контексті комунікативної ситуації [17, с. 82].

Л. Невідомська вважає, що в основі реалізації НМА лежить відповідний семантичний механізм, тобто йдеться про «функціонально зумовлене переосмислення типової для певного висловлення вихідної семантики у прагматично вмотивовану похідну та їх суміщення» [5, с. 9]. Згідно з усіма запропонованими визначеннями, трактуємо НМА як висловлення із двома іллокутивними силами, в якому одна

іллокутивна сила, що співвідноситься з буквральним змістом висловлення, не відповідає, а протистоїть (*does not correspond*) іншій, що актуалізується в певному контексті вербальної взаємодії та зумовлює реалізацію комунікативної інтенції мовця [8].

Дослідження причин вживання непрямих мовленнєвих актів здійснене в контексті категорії ввічливості/неввічливості, тобто вчені доводять, що дотримання постулату етикетності в комунікації є основним стимулом для мовця використовувати непрямі висловлення у вербальній взаємодії [13; 16; 18; 19; 22]. Однак увагу привертає той факт, що комунікація – це не лише процес обміну інформацією мовцями, але й засіб досягнення змін у свідомості чи поведінці співрозмовника. Відповідно до цього, на часі вивчення непрямих мовленнєвих актів як засобу маніпуляції. Під мовленнєвою маніпуляцією розуміємо «вид психологічного впливу, спрямованого на спонукання співрозмовника до визначених мовцем дій, здійснюваний за допомогою прихованого структурування світу у свідомості співрозмовника засобами мови, що має наслідком штучне внесення до його психіки цілей, бажань, намірів, установок, які не збігаються з тими, які об'єкт впливу міг би сформулювати самостійно» [6, с. 65]. На наш погляд, непрямий мовленнєвий акт, використовуючи можливість здійснення психологічного впливу на співрозмовника, може стати засобом маніпуляції, визначивши бажання, прагнення, дії чи поведінку об'єкта впливу.

Оскільки детальне вивчення категорії маніпуляції не належить до завдань цього дослідження, розглянемо лише її основні характеристики: суть, основні механізми та особливості використання мовцем у комунікації. Для маніпуляції характерне здійснення психологічного впливу на співрозмовника з метою спонукання його до певних дій чи станів. Наступною особливістю маніпуляції є заздалегідь визначена потреба задовольнити свої наміри без врахування інтересів іншої сторони. В основі механізму здійснення маніпуляції є подвійний вплив із метою модифікації цінностей, інтенцій, поглядів чи уявлень співрозмовника [6, с. 66–67]. Непрямий мовленнєвий акт є тим мовним ресурсом, який у разі вмілого використання мовцем здійснює маніпулятивну функцію у вербальній взаємодії. Адже мовець із допомогою непрямого висловлення здійснює вплив спонукального й емоційно-оцінного характеру на співрозмовника в непрямий спосіб у процесі вербальної інтеракції. Розглянемо маніпулятивний характер непрямого мовленнєвого акту на наступному прикладі:

Sister de Santis had begun the more intricate, personal moves in her disrobing. She was a bloody onion tonight.

“They rang the Thorogood Village” (Пряма іллокутивна сила: асертив *‘Children rang the Thorogood Village’*+> непряма іллокутивна сила: директив *‘Look after a new job as children are going to take away their mother to the boarding house that means for us to be fired’*). *It sounded muffled from inside a dress. “They’re going out tomorrow.”*

Flora Manhood took a look at St Mary’s great dollops of breasts as she stooped and hunched to get her slip off. Sister de Santis confirmed that it was the princess de Lascabanes, nor Sir Basil hunter: which might have been a consolation, or on the other hand, a disappointment each had half expected [23, с. 413].

Висловлення служниці *‘They rang the Thorogood Village’*, розглянуте поза контекстом художнього твору, інформує подругу про дії дітей місіс Хантер, їхньої господині. Проте в результаті аналізу макроконтексту з’ясовуємо появу додаткової іллокутивної сили: жінка непрямо спонукає іншу доглядальницю залишити роботу в домі місіс Хантер. Адже доглядальниця добре усвідомлює, що переїзд місіс Хантер означає втрату роботи для чималої кількості персоналу в будинку, тому вона не бариться з висновками і прагне витурити своїх суперниць. Простежити появу додаткової іллокутивної сили можна лише в макроконтексті разом з урахуванням екстралінгвальних факторів. Відомості про недоброчливі стосунки обидвох доглядальниць (*“I (Lottie Lippmann) was standing in the darkening hall looking on a small rat (Flora Manhood) come out of a creek bank ...* [23, с. 481], бажання нашкодити один одному, покаржитися повірнику (*“I have nothing against Mrs de Santis ... but she doesn’t prevent her getting wrong ideas”* [23, с. 250] виступають вирішальними умовами, що стають відомими з попереднього макроконтексту, для інтерпретації НМА директив. У цьому прикладі маніпулятивний характер НМА проявляється в тому, що “поряд із тим, що висловлюється вголос, відправник впливу має конкретні очікування стосовно дій співрозмовника, але з певних міркувань не бажає вказувати їх” [6, с. 66]. Доглядальниця, вказуючи на те, що настануть зміни у працевлаштуванні для кожного з них, навіть співрозмовниці думку про те, що саме їй варто подумати про звільнення, формує в її свідомості твердження на зразок – необхідно шукати нову роботу.

Контекст стає важливим та обов’язковим екстралінгвальним фактором, який слід брати до уваги під час інтерпретаційного ланцюжка домислювання непрямого висловлення [8, с. 160]. Як зауважує І.М. Кобозева, НМА функціонують в умовах відповідного комунікативно-прагматичного простору – контексту, який автор формує з певною метою [2, с. 7]. До того ж непряме висловлення

отримує правильне тлумачення в разі залучення контекстуальної інформації [19, с. 172].

Взаємодія лінгвального та екстралінгвального контекстів є визначальною у процесі домислювання комунікативної інтенції НМА. Під впливом контексту НМА під силу трансформувати або оновити значення лексичних одиниць, що входять до його складу. У багатьох випадках «мовні одиниці набувають нових семантичних наросень, перебуваючи в динамічному контексті, на відміну від лінгвоодиниць, які розглядаються ізольовано» [8, с. 160]. Як стверджує Г.М. Кузенко, залежно від контексту семантика висловлювання може по-різному розподілятися в межах одного рівня або поміж ними [4, с. 113]. У результаті цього спостерігаємо появу нових смислів у висловленні, актуалізацію прихованих комунікативних інтенцій мовця для реалізації мовленнєвого впливу на співрозмовника.

Непряме висловлення отримує різне тлумачення залежно від контексту, в якому воно вжите суб'єктом комунікації [8, с. 160]. «Пакування» НМА в ситуацію діалогічного мовлення детермінує хід інтерпретаційного процесу домислювання комунікативної інтенції мовця, що виражається відповідним висловленням. Як підкреслює М. Джонсон, спроба правильно поставити в рамку мовні знаки (під рамкою (від англ. *frame*) автор розуміє контекст висловлення) дає змогу реалізувати мовцю імпліцитний смисл висловлення для досягнення заздалегідь запланованого комунікативного результату [10]. Тобто формат рамки, по-перше, виконує функцію розставлення акцентів, а по-друге, дає змогу вплинути на те, як суб'єкт комунікативного процесу проінтерпретує окремі події чи ситуації, вербально реалізовані за допомогою висловлення [8, с. 163].

Доведеним є той факт, що НМА є контекстуально залежною одиницею комунікації, оскільки будь-яка зміна рамок контексту відразу ж впливає на його тлумачення та характер ілюктивної сили. Такий механізм переосмислення та перелаштовування або зміну кроків сприйняття висловленого називають рефреймінг. Технологія рефреймінгу, яка була розроблена Р. Бендлером і Д. Гріндером, дозволяє помістити НМА в новий фрейм (рамку – контекст) для реалізації його ілюктивної сили, що актуалізує комунікативну інтенцію мовця та презентувати маніпулятивну функцію такого висловлення [10]. У теорії нейролінгвістичного програмування фрейм трактується «як стійка структурна схема репрезентації, когнітивне утворення (знання та очікування), що організує інформацію, тобто це «рамка», пов'язана із встановленням обмежень щодо подій чи явищ навколишнього світу» [3, с. 298]. На думку М. Комової та Н. Канюк, під час «фреймування відбувається керування когнітивними

(мисленневими) процесами і звичками, коли певний факт цілеспрямовано вбудовується в стійку структурну схему репрезентації – когнітивне утворення (знання, очікування), що організує інформацію» [3, с. 298]. Учені стверджують, що залежно від того, що потрапляє в рамку, змінюється інформація про його зміст і сприйняття того, що воно виражає. Методика дозволяє змінити погляд, під яким та чи інша людина бачить певну інформацію, цим самим змінюючи думку про саму інформацію [3, с. 298]. Розрізняють рефреймінг контексту і рефреймінг змісту [10].

Контекстуальний рефреймінг полягає в наданні комунікативній поведінці мовця нового значення шляхом уміщення його в новий контекст (заміна фрейму). Тобто суть висловленого за допомогою МА залишається без змін, а саме висловлення переміщується в контекст, в якому висловлення набуває додаткових іллокутивних конотацій [1]. Пропонуємо розглянути дію зміни рамки на прикладі НМА з англійського художнього дискурсу. У ракурсі комунікативної ситуації НМА, вставлений у нову рамку, додає до своєї структури додаткові іллокутивні сили під впливом контексту для реорганізації інформаційного простору між учасниками комунікації, наприклад:

Stan Parker worked. The iron trembled as it struck the ground, whether with contempt or hope. The dry, fragile body of the man was fighting with the dull stone. He withdrew the bar and stabled again and again into the corners of the earth, having observed a weakness. The rock heaved, its shape was evident now. "Good-oh," shouted young Peabody, who liked to admire his friend.

Stan Parker smiled. He dropped the iron bar, which fell tingling. But there was a suspicion that the man himself, though still upright had been similarly rejected. "You are not a young man, I would not say, by any calculation" (Пряма іллокутивна сила: асертив 'You are not a young man' +> Непряма іллокутивна сила: директив 'Let's have a break' +> Непряма іллокутивна сила у зміні контексту: *expressive* 'the wife reproaches him for overworking') *said old Mrs Peabody in disgust* [24, с. 364–365].

Висловлення дружини 'You are not a young man, I would not say, by any calculation' описує фізичний стан чоловіка, Стена Паркера, й непрямо виражає наказ/прохання до чоловіка зробити перерву. Фраза '**not a young man**' у НМА вказує на слабкість і виснаження головного героя, що створює образ слабкого і нездорового чоловіка, тому й дружина спонукає чоловіка зупинитися, щоб перепочити, в контексті цієї комунікативної ситуації. Однак у контексті художнього дискурсу Стен Паркер є уособленням міцного і сильного героя, який віддає всього себе, щоб розвивати молоду австралійську державу.

Відповідно до цього контексту, можливим є встановлення додаткової іллокутивної сили – докору дружини в тому, що чоловік перепрацює, адже стає першопрохідцем в очищенні від диких заростей землі, непридатної для землеробства, освоює домашнє господарство, починає будувати будинок, тобто постійно працює, тим самим надриваючи своє здоров'я: ... *'The man would be at work. With axe, or scythe, or hammer ...'* [24, с. 364]. Фреймове конструювання демонструє, що у зміні контексту, в якому функціонує непряме висловлення, з'являються нові іллокутивні конотації.

Рефреймінг змісту полягає у тлумаченні висловлення по-іншому в одному й тому ж контексті [10]. У цьому типі фреймового конструювання контекст комунікативної ситуації залишається таким же, а зміст висловлення змінюється. Фреймова рамка визначає зміст бачення об'єктів чи ситуації, змінюючи звичне сприйняття висловлення, наприклад:

"Why don't you take off your hat?" (Пряма іллокутивна сила: директив (прохання) *'Put off your hat'* +> непряма іллокутивна сила: експресив *'Don't you know to wear a hat at the restaurant is a bad manner'*), *he surprised himself saying... Taken unawares, Sister de Santis glanced round quickly: certainly everyone at the little alfresco tables was hatless* [23, с. 312].

Висловлення чоловіка *'Why don't you take off your hat'* прямо виражає запит інформації з метою запропонувати жінці зняти головний убір чи ввічливе прохання. Однак чоловік бажає виразити докір жінці в незнанні й недотриманні правил етикету під час обіду, свідомо вказати на соціальну нерівність жінки (вона працює доглядальницею в сім'ї) та її культурну необізнаність. Необхідною умовою для інтерпретації саме цієї іллокутивної сили стає контекст *"and again detecting a brutal tone in what was more a command than a suggestion, decided to play it lighter"* [23, с. 312], оскільки за його межами висловлення може передавати той же запит інформації, ввічливе прохання або пропозицію [8, с. 166].

У результаті аналізу лексичних одиниць авторської ремарки ***'brutal tone'***, ***'a command'*** спостерігаємо негативне забарвлення фреймової рамки, у яку поміщено непряме висловлення, й сформованої комунікативної ситуації загалом. Вони впливають на вираження іллокутивної сили – образити жінку та сприяють появі негативного відтінку в семантичній структурі лінгвоодиниць, що становлять НМА. Докір співрозмовника стає успішним із макроконтексту: *"But her unconformity and his cheek could not have been the sole causes of her expression of guilt and embarrassment. She was probably one of those subservient souls always afraid they have not spread the gratitude thick*

enough” [23, с. 312]. Чоловік маніпулює співрозмовником, реалізуючи свої власні інтереси й задовольняючи власні потреби без врахування інтересів своєї співрозмовниці, й таким чином НМА демонструє особливість використання мовленнєвого маніпулювання в комунікативній ситуації.

Отже, у контексті діалогічного мовлення комунікативна інтенція ННМ, позитивного чи нейтрального характеру, отримує негативну конотацію. Якщо у словах, що входять до складу НМА, відсутні значення, що виражають негативну конотацію для актуалізації наміру мовця, то вони додаються в їх семантичну структуру під впливом контексту, в який їх помістили. Фреймова рамка привчає навмисне упускати певні реалії, а іншим надавати надмірного значення.

Висновки з дослідження. Описана і продемонстрована в роботі технологія рефреймінгу та застосування її основних методик у процесі інференційного ланцюга домислювання НМА доводить контекстуальну зумовленість непрямого висловлення в комунікативній ситуації, яка проявляється в кількості й характері іллокутивних сил у висловленні. Рефреймінг контексту разом із рефреймінгом змісту репрезентує появу нових іллокутивних сил, які непряме висловлення актуалізує у вербальній інтеракції, і разом з тим показує, як у сприйнятті адресатом непрямого висловлення у його свідомості запускається когнітивний механізм виникнення відповідного ефекту, тобто реалізації комунікативної інтенції мовця.

У науковій розвідці НМА проаналізовано як засіб мовленнєвого маніпулювання, адже кожен мовець веде комунікативну діяльність із метою досягнення заздалегідь визначеної мети. Для мовленнєвого маніпулювання характерним є створення підтексту висловлювання за допомогою релевантного добору висловлень, одним з яких є НМА. Непрямі висловлення реалізують подвійне навантаження і непомітно викривлюють реальну дійсність в уявленнях співрозмовника, тому їх маніпулятивний потенціал проявляється в переформатуванні думок й інтенцій співрозмовника у вигідному для мовця напрямку. Перспективами подальшого дослідження вважаємо аналіз НМА як засобу маніпуляції в різних типах дискурсу та вербальний й невербальний аналіз засобів актуалізації маніпулятивного потенціалу непрямого висловлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бронікова С. Рефреймінг як засіб впливу: когнітивна сутність. *Стиль і текст*. 2007. Вип. 8. С. 99–103.
2. Кобозева И.М. Теория речевых актов как один из вариантов теории речевой деятельности. *Новое в зарубежной лингвистике: Теория речевых актов*. 1986. Вип. 17. С. 7–21.

3. Комова М., Канюка Н. Фрейминг як технологія масового інформаційного впливу. *Information, Communication, Society (ICS-2017)* : матеріали науково-практичної конференції, Slavske, 2017. PP. 297–298.
4. Кузенко Г.М. Емоціональні висловлювання як об'єкт наукових досліджень. *Стан та перспективи розвитку новітніх науково-освітніх комп'ютерних технологій* : матеріали науково-практичної конференції. Миколаїв, 2003. С. 110–118.
5. Невідомська Л.В. Імплицитність: мовносистемний аспект : монографія. Харків : Ранок-НТ, 2012. 416 с.
6. Чорна О.О. Комунікативний імідж президента: монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 300 с.
7. Шуляк І.М. Теорія релевантності як метод інтерпретації непрямих мовленевих актів в англomовному художньому дискурсі. *Наукові записки національного університету Острозької академії. Серія Філологічна*. Вип. 61. 2016. С. 151–154.
8. Шуляк І.М. Непрямі мовленнєві акти у романах Патріка Вайта: лінгвостилістичний та функціонально-прагматичний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Херсон, 2018. 267 с.
9. Brown P. Linguistic politeness. *Sociolinguistics: An international handbook of the science of language and society*. Berlin: Mouton de Gruyter, 2005. PP. 1410–1416.
10. Context and meaning reframing. Online Distance learning. 2013. URL: <http://www.distancelearning.academy/wpcontent/uploads/2015/02/Reframing.pdf> (дата звернення 26.01.2021).
11. Clark H. Responding to Indirect Speech Acts. *Cognitive Psychology*. Amsterdam: Elsevier, 1979. N. 11. PP. 430–477.
12. Cruse A. A Glossary of Semantics and Pragmatics. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2006. 205 p.
13. Grice H.P. *Studies in the Way of Words*. Harvard : Harvard University Press, 1991. 406 p.
14. Haugh M. Im/politeness Implicatures. Berlin : De Gruyter Mouton. 2015. 357 p.
15. Kecskes I. *Intercultural Pragmatics*. Oxford : Oxford University Press. 2014. 288 p.
16. Leech G. *Principles of Pragmatics*. London : Longman, 1983. 264 p.
17. Meibauer, J. What is indirect speech act? Reconsidering the literal force hypothesis. *Pragmatics & Cognition* 26: 1. 2019. Pp. 61–84. DOI: 10.1075/pc.19009.mei
18. Mey J. *Concise Encyclopedia of Pragmatics*. Oxford : Elsevier Ltd., 2009. 1183 p.
19. Mey J. Speech acts in context. *Context and Contexts: Parts meet Whole* / eds. A. Fetzer, E. Oishi. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2011. Pp. 171–180.
20. Ruytenbeek, N. Indirect requests, relevance, and politeness. *Journal of Pragmatics*. 2019. N. 142. Pp. 78–89.
21. Ruytenbeek, N. Literalism and indirect speech act understanding: A straw man and an unsolved experimental issue. URL: https://www.researchgate.net/publication/344753143_Literalism_and_indirect_speech_act_understanding_A_straw_man_and_an_unsolved_experimental_issue (дата звернення 26. 01. 2021).

22. Searle J. *Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts*. Cambridge : Cambridge University Press, 1979. 204 p.
23. White P. *The Eye of the Storm*. New York : Avon, 1975. 544 p.
24. White P. *The Tree of Man*. London : Vintage Books, 1994. 480 p.
25. Yule G. *The Study of Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 333 p.

REFERENCES

1. Bronikova, S. (2007). Refreiming yak zasib vplyvu: kognityvna sutnist [Reframing as a means of speech effect: cognitive essence]. Kyiv: Styl i tekst. PP. 99–103.
2. Chorna O. O. (2017). Komunikatyvnyi imidzh prezydenta [Communicative image of the president]. Kyiv. Vydavnychi dim Dmytro Burago. 300 p.
3. Kobozieva, I.M. (1986). Teoriia rechevyh aktov kak odyin iz variantov teoriiy rechevoy deietelnosti [Speech Act Theory as a type of Speech Act Activity]. *Novoie v zarubezhnoi lingvistike: Teoriia rechevyh aktov*, 17. Moscow: Progress. PP. 7–21.
4. Komova M., Kaniuka N. (2017). Frejmyng yak tehnologiiia masovogo informatsijnogo vplyvu [Framing as a technology of mass information influence]. *Information, Communication, Society (ICS-2017)*. Slavske. PP. 297–298.
5. Kuzenko, H. (2003). Emotsionalni vuslovlennia yak object naukovuh doslidzhen [Emotive utterances as an object of scientific researches]. *Stan ta perspektyvy rozvytku novitnih naukovo-osvitnih kompiuternih tehnologiy*. Mykolaiv. Mykolaivskiy derzhavnyi humanitarnyi universytet Petro Mohula. PP. 110–118.
6. Brown, P. (2005). Linguistic politeness. In U. Ammon, N. Dittmar, K. J. Mattheier, & P. Trudgill (Eds.). *Sociolinguistics: An international handbook of the science of language and society*. (1410–1416). Berlin: Mouton de Gruyter.
7. Context and meaning reframing. Online Distance learning (2013) Retrieved January, 26 2021, from <http://www.distancelearning.academy/wpcontent/uploads/2015/02/Reframing.pdf>
8. Clark, H. (1979). Responding to Indirect Speech Acts. *Cognitive Psychology*, 11, 430–477. DOI: 10.1016/0010-0285(79)90020-3
9. Cruse, A. A. (2006). *Glossary of Semantics and Pragmatics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
10. Grice, H.P. (1991). *Studies in the Way of Words*. Harvard: Harvard University Press.
11. Haugh, M. (2015). *Im/ploteness Implicatures*. Berlin: De Gruyter Mouton.
12. Kecskes, I. (2014). *Intercultural Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.
13. Leech, G (1983). *Principles of Pragmatics*. London: Longman.
14. Meibauer, J. (2019). What is indirect speech act? Reconsidering the literal force hypothesis. *Pragmatics & Cognition*, 26: 1, 61-84. DOI: 10.1075/pc.19009.mei
15. Mey, J. (2009). *Concise Encyclopedia of Pragmatics*. Oxford: Elsevier Ltd.
16. Mey, J. (2011). Speech acts in context. In A. Fetzer, E. Oishi (eds) *Context and Contexts: Parts meet Whole*. 171–180.
17. Nevidomska, L. V. (2012). Implitsytynist: movnosystemnyi aspect: monographiia. [Implicitness: lingousystematic aspect]. Kharkiv: Ranok-NT [in Ukrainian].
18. Ruytenbeek, N. (2019). Indirect requests, relevance, and politeness. *Journal of Pragmatics*, 142, 78–89.

19. Ruytenbeek, N. (2020). Literalism and indirect speech act understanding: A straw man and an unsolved experimental issue (2021). Retrieved January, 26, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/344753143_Literalism_and_indirect_speech_act_understanding_A_straw_man_and_an_unsolved_experimental_issue
20. Searle, J. (1979). *Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts*. Cambridge: Cambridge University Press.
21. Shuliak, I.M. (2016). Teoriia Relevantnosti yak metod interpretatsiyi nepriamyh movlennievych aktiv v angломovnomu hudozhnjomu dyskursi [Relevance theory as a method of Indirect Speech Acts Interpretation in English Literary Discourse]. *Philology*, 61. Lutsk: Shidnoievropeiskiyi Natsionalnyi Universytet imeni Lesi Ukrainky. PP. 151–154.
22. Shuliak, I. M. (2018). Nepriami movlennievi akty u romanah Patrika Waita: lingvostylistychnyi ta phunktsionalno-pragmatychnyi aspekty [Indirect speech acts in Patrick White's novels: linguostylistic and functional-pragmatic aspects]. dys. ... cand. philol. nauk: 10.02.04. Kherson. 267 p.
23. White, P. (1975). *The Eye of the Storm*. New York: Avon.
24. White, P. (1994). *The Tree of Man*. London: Vintage Books.
25. Yule G. *The Study of Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 333 p.